

MODRÉ TÓNY

román

Kolik zármutku je už
příliš? A jak daleko
můžeme zajít, abychom
se vyhnuli bolesti?

Anne Cathrine
Bomannová

Host

**Anne
Cathrine
Bomannová**

MODRÉ TÓNY

Brno
2023

Přeložila
Lada Halounová

Blå toner
Copyright © Anne Cathrine Bomann 2021
by Agreement with Grand Agency
Cover photo by Nastasic / Getty Images
Cover design by Simon Lilholt / Imperiet
Translation © Lada Halounová, 2023
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023
(elektronické vydání)
Překlad této knihy podpořila
nadace Danish Arts Foundation
The translation of this book is funded
by the Danish Arts Foundation

ISBN 978-80-275-1634-6 (PDF)
ISBN 978-80-275-1635-3 (ePUB)
ISBN 978-80-275-1636-0 (MobiPocket)

*Věnováno Ritě,
která nám připomněla,
že ze všeho největší je
opravdu láska.*

Elisabeth

Elisabeth pohlédla zdravotní sestře do očí a snažila se pochopit, co právě řekla. Oči byly šedé, s poněkud tmavšími tahy štětcem, a když do nich hleděla dostatečně dlouho, zdálo se, jako by ztratily význam. Jako by se staly tekutinou, kterou někdo rozlil, dvěma kalnými skvrnami, jež můžou kdykoli dál stékat po tváři.

„Pitva?“ opakovala.

„Chápu, že je těžké k tomu zaujmout nějaké stanovisko, ale kdybychom věděli, co přesně se nepovedlo, mohlo by se možná díky Vinterovi snáze zabránit tomu, aby se něco podobného stalo nějakému dalšímu dítěti.“ Sestřička uchočila Elisabeth za paži. „Pro některé rodiče to může tuto nešťastnou situaci trochu zmírnit a dodat jí aspoň nepatrný význam.“

Elisabeth konečně mrkla. Ustoupila a vyprostila se ze sevření sestřiny ruky.

„Prosím, abyste se mě nedotýkala,“ řekla. „A pak bych prosila, abyste přestala mluvit o tom, že chcete do mého syna řezat. Leží hned vedle a ještě není mrtvý.“

Sestřička sevřela rty, až se jí kolem nich vytvořily vrásky, a vtom si Elisabeth všimla, jak je ve svém neforemném plášti nesmírně ošklivá. Že má mastné vlasy a odrostlou barvu.

„Díky,“ dodala Elisabeth a otočila se k ní zády. „A teď bych s ním ráda zůstala sama.“

Došla k lůžku. Bylo poznat, že Vinter tu už není. Pod příliš velkou přikrývkou leželo už jen tělo, bledé a poněkud

zkroucené, a kolem něj mechanicky pulzovaly přístroje. Zjistila, že se opět může nadechnout v přirozeném rytmu.

„Moje srdíčko,“ zašeptala. „Nedokážu tady zůstat bez tebe.“

Skutečně to nechtěla. Když si představila, že by tu Vintera nechala, nasedla do auta a odjela, a on tady zůstal, prudce ji bodlo u srdce, až si na chvíli myslela, že ztrácí půdu pod nohama.

Stála dál u lůžka a snažila se nemyslet na nic konkrétního. Nechávala po sobě stékat vteřiny jako kapky vody. Pohladila Vintera po tváři porostlé jemňounkými chloupky a usmála se při pohledu na jeho mléčné zoubky, jež lehce tlačily na spodní ret, skoro stejně, jako když si doma na podlaze v plném soustředění kreslil. Jeho ruka spočívala v její a ona ji dál bez jakékoli odezvy tiskla a nechtěla pustit.

Mami. Jakmile zavřela oči, dostihl ji jeho hlas, *pojď se podívat, nakreslil jsem vesmírnou loď!* Její chlapeček, jehož se jí podařilo získat díky několikaleté hormonální kúře a nespočtu injekcí, napohled dokonalý, ale s nemocí číhající pod hrudní kostí. Bolela by ji jeho ztráta méně, kdyby k ní došlo v rychlém sledu? Třeba při dopravní nehodě nebo po nešťastném pádu na dětském hřišti? Neměla tušení, věděla jen, že tohle je to nejhorší, co ji v životě potkalo, cosi zcela nepředstavitelného.

„Budu muset jít, broučku,“ zašeptala mu těsně u ucha. Vysvětlila mu, že se nemusí ničeho bát. Naposled ho políbila a pohladila po vlasech. Pak se narovnala, hlava jí třesla po několika měsících plných úzkosti a nevyspání.

Venku na chodbě znovu potkala sestřičku.

„Můžete to vypnout,“ sdělila jí. „Ale řezat do něj nebudete.“

Sestřička se zatvářila, jako by chtěla něco říct, ale Elisabeth kolem ní prošla a pokračovala dál směrem k východu. Hlasité klapání podpatků se odráželo od stěn a dopadalo jí zpět na tvář jako rány.

„Ale neměla byste být u toho?“ volala za ní sestřička.
„Elisabeth, přece se s ním musíte rozloučit!“

Šádí

To Emil Šádí navrhl, aby začala chodit psát někam jinam a nezůstávala pořád doma.

„Nebylo by lepší, kdybys chodila častěji ven?“ zeptal se a ji napadlo, že soustředit se někde jinde bude těžké. Ukázalo se ovšem, že panoptický efekt pohledů dalších studentů a jejich záda ohnutá nad prací ji udržují v chodu. A pak tu bylo ještě něco jiného. Všechny navyklé rituály v dobře známém domácím prostředí zde nemají žádnou platnost, tady je vše nové.

Otevřela dokument s diplomkou. Jejím prvním úkolem bylo pokusit se odlišit běžné truchlení od jeho podoby, jež byla před několika málo lety uznaná jako svébytná diagnóza. Porucha protrahovaného truchlení. Manuál Mezinárodní kvalifikace nemocí uvádí různá kritéria, na jejichž základě může být nová diagnóza uznána. Na začátku je třeba, aby od události, nad níž člověk truchlí, uplynulo alespoň půl roku, a měla by existovat spojitost se smrtí. Šádí si do té doby myslela, že by jako příklad stačil rozvod nebo ztráta zaměstnání, ovšem bez ohledu na to, jak těžce člověk takové případy může pociťovat, se to ukázalo jako nedostačující.

Čtenářský sál dýchá teplem, opálenými těly a taškami se svačinami, s nimiž lidé chodí do společných knihovních prostor nebo naproti do parku. Někteří dokáží psát s hudbou ve sluchátkách, jiní si položí hlavu na stůl a usnou, pak se znenadání probudí a s provinilým výrazem se rozhlíží kolem. Napravo od ní lehce podřimuje nějaký mladík s vysokou čepicí, někdo otevře okno, takže si vítr pohrává se

závěsy z hrubého plátna. Šádí se podívá na hodiny a rozhodne se, že dokončí odstavec, nad kterým právě sedí, ačkoliv žaludek se hlásí o jídlo. O tři čtvrtě hodiny později vytáhne krabičku se zbytky z předešlého dne, a zatímco jí propínací svetrík drží místo, vydá se do jasného světla.

Když se z pauzy vrátí, zajde nejdřív do kuchyňky, kde si někdo další ze čtenářského sálu právě nalévá horkou vodu do dvou plastových kelímků stojících vedle sebe. S úsměvem se k ní otočí, což Šádí přiměje, aby se zastavila.

„Dáte si také?“ zeptá se.

„Ano, děkuju.“

Sleduje ho, jak nalévá do konvice zbytečně moc vody a pak ji opět zapne.

„Taky píšete diplomku?“

Šádí přikývne.

„Psychologie, co vy?“

„Politologie,“ mladík obrátí oči v sloup. „Takže potřebujeme po obědě trochu kafe v prášku, že?“

Otevře ledničku, vytáhne plastovou lahev, kterou si tam Šádí ráno postavila, a naleje si z ní do kávy mléko. *Tak to ne*, chce se jí ho napomenout, *Počkej, nesahej na ni*. Ale neřekne nic, jen tu dál stojí a cítí, jak jí jiskří za očima, zatímco on otočí lahev dnem vzhůru a vyklepe z ní poslední kapky.

„Tak zase zpátky do skleněné klece,“ mrkne na ni, ale její tvář zůstane strnulá a nepřístupná. Mladík cestou z kuchyňky dupne na pedál koše a lahev, již si Šádí dlouze vybírala v supermarketu Netto a včera pozdě večer si ji vypláchla, vyhodí.

„Ať se daří!“

Psaní jí potom jde ztuha. Neustále si v hlavě přehrává scénu z kuchyňky a představuje si, co všechno měla říct. *Počkat, tohle je ale moje mléko!* Tohle by přece kdokoliv jiný řekl, nebo snad ne? Nebo by mu dovolil, ať si trochu nalije, ale tak, aby tam ještě něco zbylo, pak by všechno bylo v pořádku. Proč je pro ni něco takového tak těžké?

Tempo psaní se ale postupně zrychlí. Šádí vyloví z tašky štos článků o diagnóze protrahovaného truchlení, skloní se nad nimi, aby rozluštila drobná písmena na papíře, a pečlivě si zapisuje poznámky k částem, jež by mohla využít. Jak hodiny ubíhají, sál kolem ní se vyprazdňuje, a když se konečně rozhodne vyrazit domů, zbývají tu už jen dva lidé. Šádí a štíhlá zrzavá dívka v protějším rohu, jež se evidentně živí velkými rozinkami, které stojí ve sklenici před ní.

Šádí zaklapne laptop a protáhne si bolavá záda. Píseň, jež jí poslední dny zněla v hlavě, se vrátí, jakmile se oprostí od ostatních myšlenek. Jakpak to jenom je? Většinou se zpívá na rodinných oslavách, když se všichni, velice zřídka, sejdou, a ačkoliv matka ani ji ani její mladší sestru k Šádině velké lítosti nikdy persky nenaučila, někde uvnitř jejího těla rytmus stále přežívá.

S melodií znějící kdesi hluboko v nitru se vydá městem k domovu. Velké, těžké slunce visí nad obzorem, dnes to pro jednu bude ona, kdo dorazí domů později. Když vejde, Emil sedí na pohovce s laptopem na klíně. Šádí si ani nesvlékne bundu a dojde k němu. Ten, kdo čeká, napadne ji, když ho políbí, v sobě má určitou moc. Kdo přichází zvenčí, rozproudí vzduch.

Thorsten

Když Thorsten tu a tam vzhledne od svých poznámek, pocítí na tváři zářijové slunce jako vlahé pohlazení rukou. V univerzitním parku, jenž se rozkládá pod oknem, sedí mladí lidé ve skupinkách na trávě a jejich hlasy co chvíli proniknou k němu do kanceláře. Byla by příjemná změna si k nim venku přisednout a povídat si, ale na to málokdy zbyde čas, a navíc čeká návštěvu.

Když si pročítá poznámky, které si udělal po první schůzce s Birgit, snadno si dokáže opět vyvolat její podobu. Nikoliv šaty nebo vlasy, tyhle věci ho příliš nezajímají, ale dopředu nakloněné držení těla, které k jejímu skutečnému věku přidává několik let navíc, a způsob, jakým stále dokola skládá mokrý papírový kapesník. Když vyhlédne na chodbu a spatří ji na lavičce, pomyslí si, že se toho očividně mnoho nezměnilo. Ruce se jí lehce třesou a všechny pohyby působí váhavě, jakoby zpomaleně. Když si Birgit konečně posbírá věci, doprovodí ji k pohovce.

„Tak jsme zase tady,“ usměje se na ni, ale jediná Birgitina odpověď je neurčitý zášklub ve tváři. „Můžu vám něco nabídnout? Třeba tohle?“

Nabídne jí plechovku se sušenkami.

„Dnes se potkáváme naposled. Tudíž pro jednu nebude potřeba vyplňovat žádné formuláře, jen si spolu trochu popovídáme, a jsem si jistý, že se nám to celé podaří nějak pěkně zakončit.“

Birgit přikývne. Vanilkový věneček v její ruce je cizím tělesem, na pohovce sedí celá zhroucená a Thorsten si

nedokáže pomoci, musí ji srovnávat s vlastní matkou, jež je zhruba v jejích letech, ovšem na rozdíl od Birgit z ní vyzařuje vitalita.

„Rád bych vám ještě jednou řekl, jak velkým potěšením pro nás bylo, že jste se chtěla zapojit do našeho projektu,“ poděkuje jí Thorsten. „Pro spoustu lidí to bude mít velký význam. Analýza úkolů, jichž jste se spolu s ostatními účastnila, je právě v plném proudu, a brzy získáme jasnější náhled.“

„A to pak zjistíte, jestli ty prášky zabírají?“

Birgit má nad spodními víčky zarudlé oči, jako by se jimi neustále snažila nahlédnout do svého nitra. Vypadá nemocně, řekne si Thorsten, ovšem na druhou stranu takhle působila po celou dobu, co ji zná.

„Ano,“ připustí, „a taky jak přesně. Zajímá nás samozřejmě, co se při jejich užívání odehrává v mozku a jak ovlivňují průběh truchlení.“

Nyní se Birgit zjevně začala zajímat o věneček ve své ruce. Kousek ukousne, čelisti se pohybují jako neviditelný motor, jenž může kdykoliv zhasnout. Vypadá nesmírně unaveně. Thorsten by pro ni rád něco udělal, ale netuší co, a tak jí aspoň nalije do sklenice vodu.

„Až to celé bude vypracované, napíšeme vám, takže si budete moci sama přechít, kam jsme dospěli. Nikdo z nás neví, jestli jste dostala placebo nebo skutečnou léčbu, ovšem...“

Birgit ho přeruší jedním ze svých ostrážitých pohledů, jenž se zaklesne do jeho:

„Jestli jsem dostala skutečné prášky, tak teda vůbec neúčinkujou, to vám můžu říct docela určitě!“

Thorsten přikývne.

„Kjeldova smrt vás pořád hodně trápí?“

Birgit si z třesoucího se spodního rtu otře drobeček.
„Je to celou dobu stejný.“

Thorsten se na židli nakloní k ní. Tyto závěrečné rozhovory jsou neuvěřitelně rozdílné. Minulý týden si povídal s jedním mladíkem, který mu přinesl čokoládu a neustále opakoval, jak je vděčný, že se do projektu mohl zapojit, ale přirozeně tu měl také mnoho zklamaných účastníků, kteří nyní ztratili další možnou naději.

„Je mi to moc líto,“ řekne. „Myslím, že byste si o tom měla promluvit s Miguelem. To on vám řekne, jestli jste dostala Callocain či nikoliv.“ Zvedne ruku, aby Birgit naznačil, že ví, co si ona o té věci myslí. „A on vás také může nasměrovat dále. Určitě se vám, paní Birgit, dostane pomoci, jakou potřebujete. Slibuji.“

Když odejde, otevře Thorsten okno. Do rozhovoru s Mikkelem, jenž je posledním pacientem, se kterým se má setkat, než jeho část projektu o protrahovaném truchlení definitivně skončí, zbývá ještě pár minut. Veškeré testy už proběhly, on sám mluvil téměř s dvěma sty pacienty ze skoro čtyř stovek účastníků, a ačkoliv průběžně vyvstávaly drobné potíže, jak tomu u klinického výzkumu bývá vždycky, dařilo se jim nad všechna očekávání. A nejen to. Jedná se o první studii svého druhu ve výzkumu truchlení, která má současně i kvality, jež on sám ve své profesi považuje za nejvyšší: Něco znamená. Ano, odvažuje se to tvrdit už nyní, protože bez ohledu na to, co ukážou výsledky, studie bude mít význam, co se týče přístupu k lidem trpícím protrahovaným truchlením v budoucnu. Tato studie se stane součástí definice léčby protrahovaného truchlení v Dánsku, a jestliže nemá smysl chodit do práce z tohoto důvodu, tak pak už neví, co smysl má.

Znovu nahlédne do chodby, ale je prázdná, a po několika dalších minutách najde v seznamu účastníků Mikkellovo číslo. Hovor okamžitě spadne do hlasové schránky.

„Dobrý den, Mikkeli, tady Thorsten Gjeldsted z Aarhuské univerzity. Volám vám, protože jsme měli domluvenou schůzku na půl druhou a nedostavil jste se. Ještě v kanceláři několik hodin budu, takže kdybyste dorazil, až si toto poslechnete, určitě přijďte. Jinak vás zkusím dostihnout některý další den. Mějte se!“

Mikkelův příběh je jedním z těch, jež na Thorstena udělaly největší dojem. Jeho malá rodina se stala součástí dopravní nehody na silnici Silkeborgvej a během několika následujících dní svým zraněním podlehla nejprve jeho přítelkyně a následně i jejich právě narozená dcera. Když svého bratra na úvodním sezení popisovala sestra Louise, načrtla obrázek oblíbeného, velice společenského, poněkud neklidného mladíka. Stejně jako jí se Mikkelovi podařilo překvapivě dobře vymanit z mírně traumatického dětství. Jenže po nehodě se jeho stav stále zhoršoval. Po nějaké době kvůli častým neschopenkám přišel o práci asistenta vychovatele ve školce a na samém začátku projektu měl doslova potíže vůbec vstát z postele.

Poryv větru rozfouká několik papírů na stole a Thorsten okno opět zavře. Ohledně Mikkela má jasný názor, že se jeho stav v posledních měsících hodně zlepšil, ale přesto má zájem průběh společných sezení řádně završit. Navíc je u lidí trpících zármutkem vyšší riziko sebevraždy, a ačkoliv naštěstí během projektu zatím k žádné nedošlo, tato myšlenka se objeví pokaždé, když někdo nedorazí na dohodnutou schůzku. Než později odpoledne kancelář opustí, ještě naposled Mikkelovi zavolá. Hovor ale stále nikdo nepřijímá.

Anna

Annu něco zalechtá na krku. Neotevře oči, jen se víc zachumlá do zahřáté deky ve svém doupěti, ale vrátí se to. Neodbytné lechtání, tentokrát na odhaleném rameni. Rozladěně se ožene paží.

„Dobré ráno!“

Několikrát zamrká, aby se jí podařilo rozlepit oči. Pačuť z přemíry drinků a nedostatku spánku ji zasáhne jako chvilková mořská nemoc.

„Docela tě to sejmulo, co?“

Usmívá se, s těmi tmavými kudrnami vlastně vypadá docela mile. Anna netuší, jak se jmenuje.

„Jak to, že jsi tak fit?“ zívne a uvažuje, jestli se s ním před jeho odchodem ještě jednou nevyspí. On se podepře o loket a dá jí pusu.

„V noci jsi mluvila ze spaní,“ řekne, „něco o tvý mámě. Pamatuješ si, co se ti zdálo?“

Anna zavrtí hlavou. Noc se zredukovala do černého spánku, přesně jak jí to vyhovuje. Už se jí ale nelíbí, když někdo cizí poslouchá její řeči ze spaní, ještě když na ni přitom nejspíš zírá. Ví, že tvář ve spánku člověka prozradí.

Po cestě do koupelny se rozčiluje nad svým zvykem spát nahý. Když si někoho pozve domů, bude si muset někde po ruce nechávat čisté kalhotky.

„Nenajíme se spolu?“ volá za ní.

„Bohužel. Za půl hodiny musím být na univerzitě, takže...“ Zavře za sebou dveře a dosedne na toaletu.

„Co třeba společná sprcha?“ slyší ho volat za dveřmi.
„Nebo aspoň nějaké děti? Řadový domek ve Vejle?“

Když si opláchně tvář studenou vodou, ovine se ručníkem a vyjde opět za ním. Stojí v předsíni a právě se obouvá.

„Kde bydlíš?“ zeptá se ho a on pohodí kudrnami.

„Pod parkem Touseparken.“

Natáhne se za ni pro svou bundu, vyhne se jejímu pohledu. Nakonec jí ho je přece jen líto.

„Nechceš s sebou aspoň jablko, nebo něco jinýho?“ Zaběhne do kuchyně a podívá se na prázdnou mísu na ovoce.

„Ne, díky.“

„Ne.“ Vráť se zase za ním. „Jsem trochu zvláštní, nemám prostě ráda všechny ty hrátky okolo. S tebou to nemá nic společnýho.“

Chvíli tam stojí a dívají se na sebe, on potom sáhne po klice.

„Každopádně díky za dnešní noc, bylo to fajn. Měj se.“

Usměje se na něj. On za to přece nemůže, že Anna mluví ze spaní.

„A pozdravuj mamku!“

Slova zůstanou viset ve vzduchu a vibrují chodbou, dokud jejich ozvěnu nezpřetrhá prásknutí vchodových dveří.

O půl hodiny později je poprvé po mnoha týdnech připravená vyjít dopoledne ven v něčem jiném než v teplákách. Vyrazí na kole, které pod ní skřípe a na nejvyšší převod se nedá vůbec přehodit, ale napůl vestoje se jí podaří vydrápat na kopec, a tam u skanzenu Den gamle by odbočí do ulice Vestre Ringgade. Zrovna zamyká kolo před Ústavem psychologie, když jí mezi prsy steče první kapka potu.

„Ťuk, ťuk.“

Thorsten sedí u svého zavaleného pracovního stolu, oči-
vidně zabraný do papírů před sebou.

„Anno!“ vykřikne, když ji uvidí. „To je překvapení!“

„Jela jsem zrovna kolem a napadlo mě, že bychom si
mohli promluvit o mý diplomce, jestli máte čas.“

Thorsten si sundá brýle a položí je na volné místo na pa-
rapetu.

„Určitě jsi měla rušnou noc,“ konstatuje. „Nemám nám
pro začátek skočit pro kávu?“

Anna si zatím sedne do ošoupaného křesla a rozhlédne
se kolem. Zdá se, že je tu ještě větší nepořádek, než když
sem zaskočila naposled před letními prázdninami. Na kaž-
dičkém volném místě leží kupičky odborných knih a kom-
pendií a zatuchlý pach tiskařského inkoustu jí jako vždy
připomene školní knihovnu v Ellekærskolen.

„Napadlo mě, že bych napsala o diagnóze truchlení,“
řekne, když se Thorsten vrátí. „Samozřejmě kriticky.“

Thorsten postaví na nízký konferenční stůl dva šál-
ky, odstraní několik složek a sveze se do křesla naproti ní.
Z vůně kávy začne Anně kručet v břiše.

„O truchlení?“ Thorsten přimhouří oči. „A je to zrovna
teď dobrý nápad?“

„Proč by nebyl?“ zeptá se Anna a pokračuje, aniž by mu
dala čas odpovědět: „Tak co, souhlasíte?“

Thorsten ovšem k jejímu velkému překvapení zavrtí hla-
vou. „Bohužel, má milá, přišla jsi pozdě. Všechny hodiny
na vedení prací mám už naplněné, díky té nové organizaci
práce to jde hodně rychle. A i kdybych chtěl, nikoho dalšího
si přibrat nemůžu.“

„To myslíte vážně?“

Tahle možnost Annu vůbec nenapadla. Dotaz na Thor-
stena brala spíš jako formalitu.

„Možná se můžu zeptat Svenda, jestli by do toho šel,“ navrhone pak, aniž by to myslela zcela vážně.

„Můžeš to zkusit,“ řekne Thorsten, „ale myslím, že je asi v podobné situaci jako já. Kvůli projektu o truchlení skoro nikdo z nás nemá tenhle semestr moc času. Jdeš příliš pozdě.“

„Díky, to jste už říkal.“

Anně začne dunět v hlavě, nakloní se dopředu a na pár vteřin ji schová do dlaní, než se opět narovná.

„Sakra.“ Jí se zkrátka nikdy nic nemůže podařit. „Studentijní komise mi taky právě zamítla odvolání. Musím znova na zkoušku z neurologie.“ Pohled upírá na podlahu, aby si Thorsten nevšiml, že se jí v očích lesknou slzy. Hlasitě popotáhne. „Šílená depka.“

Pružiny křesla se poddají a za chvíli už Thorsten stojí vedle ní a podává jí červený ubrousek s připitomělym vánočním motivem. Anna se vysmrká andílkovi mezi křídélka.

„Uvidíš, že se to spraví,“ pohladí ji po paži.

Anna se na něj ušklíbne. Zrovna teď tomu nic nenasvědčuje. Opravdu věřila, že ji nechají projít, všechny písemné práce, které měla odevzdat, přece odevzdala, jediná potíž byla v tom, že měla moc zameškaných hodin.

„Co kdybychom teď zkusili dát hlavy dohromady?“ pokračuje Thorsten. „Možná by ses mohla s někým spojit, jak se jen ta studentka jmenuje...“ Začne přehrabovat hromady na psacím stole a nakonec vytáhne zápisník a natočí ho ke světlu. „Šádí. Taky píše o truchlení, a kdo ví, třeba vás to spolu bude i bavit. Pro mě by to znamenalo jednu nebo dvě hodiny vedení navíc, to do té excelové tabulky určitě nějak popašuju.“

Anna obrátí oči v sloup. Šádí dobře zná, chodily spolu na několik předmětů. Nejvíc si ji pamatuje ze statistiky,

kde Šádí působila tak nějak zvláště nenápadně, až děsivě bystrým dojmem. Je to typ, co žije tím, že posouvá všechno dál, ale Anna ji v oboru, který Šádí studuje už takřka pět let, ještě neslyšela formulovat jediný samostatný názor.

„Tak si přece jen myslím, že to zkusím u Svenda.“

„Taky můžeš třeba popřemýšlet o změně tématu,“ řekne Thorsten. „Nic mi do toho není, ale...“

„Ne, nechme to být,“ přeruší ho Anna, „na něco přijdu.“

Zamíří zmuchlanou kuličkou ubrousku na Thorstenův odpadkový koš a prudkým hodem zasáhne vnitřek horního okraje, takže kulička spadne dovnitř. Sáhne po šálku, aby dopila zbytek kávy, tenhle rozhovor se vůbec nevyvíjí podle jejích představ.

„Kdybys ji chtěla zkusit zastihnout, myslím, že právě pracuje na textu ve staré budově Státní knihovny.“

„Au, zatraceně!“ Anna našťavaně odloží hrnek, káva ji pálí až v jícnu. „Cože? Kdo je v té knihovně?“

Elisabeth

Elisabeth první dny pořád jen mlčela. Nepřicházely žádné myšlenky, žádný pláč, a když se jí smysly opět začaly navracet a ona zjistila, že leží ve Vinterově postýlce s jeho dekou přehozenou přes hlavu a vdechuje jeho vůni, zasáhla ji taková bolest, že si přála, aby se nikdy neprobudila.

Už od porodu měla strach, že by ho mohla ztratit. Přišel na svět příliš brzy, tichounký a namodralý, a modré tóny opředly jejich život jako zvláštní paprsek světla. První operace proběhla hned po porodu a pak trvalo dlouho, než si Vintera směla vzít domů. Časem jí dovolili položit si na prsa jeho drobné tělíčko s průsvitnými nehtíky a těkavým pulzem. Vdechovala do něj teplo, prosila, aby mu srdce zesílilo natolik, aby dokázalo bít samo, ale teprve když jednoho dne zamávala na rozloučenou všem dobře známým tvářím z nemocničního oddělení a nejistě vykročila k autu se synem v náručí, odvážíla se uvěřit, že Vinter opravdu existuje. Ačkoliv se narodil na jaře, dala mu toto zimní jméno, jelikož byl tak bledý a musela mu mnout drobounké prstíky na nohou i rukou, aby v nich rozproudila krev.

Nála ležela lhostejně v nohou postele. Nedalo se poznat, jestli fenka něčemu rozumí, nebo na ni jen působí Elisabetina nehybnost. V těchto dnech ji vypouštěla jen na zahradu a dokázala vykonávat pouze základní činnosti, jež zahrnovaly krmení fenky nebo výměnu vody se zaprášenou hladinou v misce. Všechno ji bolelo. Měla pocit, že ji spaluje horečka; truchlení je jako dna, pomyslela si, truchlení je nemoc, která člověka požírá zevnitř. Zazvonil telefon, ale

nezvedla ho. Dál ležela na posteli, hladila Nálu po hlavě, setkala se s jejím hnědým pohledem a zase oči zavřela.

Takhle uběhly celé týdny. Pohřeb zvládla, aniž chápala jak, vnímala, že ji nohy vedou na místo, cítila tvrdost židle a těl, která se tiskla k jejímu. V práci dostala měsíc volna, jen tak, a byla za to vděčná. Její aktuální projekty a závěrečná zpráva, která se měla odevzdat den po Vinterově smrti, jí proběhly hlavou jen krátce. Hned je zas vytěsnila.

Postupně se začala toulat domem. Přinutila se zastavit u krabice s hračkami, Vinterovy židličky u jídelního stolu a plastové podložky na podlaze v obývacím pokoji, na níž si tak rád maloval. Večer chodila spát brzy a se zapnutým iPadem. Vinterova deka, ve které žila a dýchala, po něm postupně přestávala vonět. Úplně ji opotřebovala.

Jednoho nedělního večera už to byl celý měsíc. Hlína na hrobě se začala propadat, na náhrobní kámen, jenž už na hřbitově nepatřil k nejnovějším, pršelo a foukal vítr.

„Pojď,“ zavolala na Nálu, které se nejdřív z Vinterovy postele nechtělo seskočit. „Ale jo, tak pojď, jdeme.“

Něžně povlečení sundala, složila synovu deku, stáhla topení na jedničku a zamkla za sebou dveře.

Zahradou toho večera proběhl daněk. Když ho Elisabeth zaslechla, právě stála u popelnice, do níž vyhodila pytel s povlečením. Dusající cizí zvuk, jež tlumila tráva. Zvíře se zastavilo asi deset metrů od ní. Postávalo v houstnoucí tmě s odvrácenou hlavou a ona si namlouvala, že ho slyší dýchat. Oba nehnutě stáli. Můj chlapec je mrtvý, pomyslela si. A já se odsoudila k dalšímu životu. Možná se pohnula ona, nebyla si tím jistá, ale zvíře se najednou dalo do pohybu, vrhlo se do strany a v divokém úprku zmizelo k lesu.

Šádí

„Šádí?“

Hlas zní ochraptěle a v soustředěném tichu čtenářského sálu je příliš hlasitý. Šádí je zahloubaná do řady úvah o truchlení jako nutné odvrácené straně lásky a vyrušení ji zasáhne jako rána do zátylku.

„Jsi to ty, Šádí?“

Rychle se na dívku otočí, a když jí dojde, že ji zná ze společné studijní skupiny, naznačí jí, aby se ztišila. Jmenuje se Anna. V příliš krátkém triku a se zbytky růžové barvy v krátkých vlasech vypadá, jako by se právě vrátila z nějakého festivalu. Šádí s ní vlastně nikdy pořádně nemluvila, ovšem jasnou představu o ní má. Je to ten typ, co se vytrvale účastní diskusí ve skupinkách, jež vyučující zavedli na začátku studia, protože ji baví s někým dlouho do noci rozebírat Simone de Beauvoirův, kouřit přitom ručně ubalené cigarety a slovně rozkládat patriarchální mocenské struktury. Taková, co jí je v hodinách plno, ale zapomene se naučit na zkoušku.

Právě teď vypadá dost zničeně. Oči má zarudlé a Šádí i na takovou vzdálenost přijde, že z ní táhne alkohol.

„Pojď se mnou ven,“ zašeptá Anna.

Cestou je sledují zamračené pohledy ostatních studentů a Šádí jim dobře rozumí. Sama nesnáší, když někdo poruší pravidlo mlčení.

„Co je?“ zeptá se, když se za nimi zavřou dveře.

„Nemůžeme si někde sednout?“ navrhne Anna a Šádí ji zavede do kuchyňky. Když si sedají, židle zaskřípou na vybroušené betonové podlaze.

„Asi víš, kdo jsem, že?“ pokračuje Anna. Šádí přikývne. „Dobře. Právě jsem si byla promluvit s Thorstenem o svý diplomce a ukázalo se, že jsem se trochu opozdila s hledáním vedoucího. To znamená, že mě nemůže přijmout, teda aspoň ne samotnou. Ale kdybych se připojila k někomu, komu to už odsouhlasil...“ Ta věta je háček s kluzkým červem, kterého Šádí nemá chuť spolknout. Aby se vyhnula Anninu pohledu, soustředěně sleduje prstýnek od Emila a otáčí jím kolem dokola na prstě.

Anna si povzdechne.

„Dobře. Ty píšeš o truchlení, já píšu o truchlení, a pokud se dáme dohromady, můžeme se o Thorstena podělit. Měla jsem ho v rámci bakaláře a lepší vedení jsem nikdy nezažila.“

„Bohužel,“ vymáčkne ze sebe Šádí, naštěstí to zní rozhodněji, než se cítí. „Nejlíp se mi pracuje, když píšu sama. Navíc jsem už začala.“

Kradmo se podívá na Annu a zase rychle pohlédne k zemi. Ty její oči.

„Jak sis vymezila téma práce?“

„Ještě ho nemám úplně dořešené.“ Šádí pod stolem přešlápne, ačkoliv se přemáhá, aby seděla klidně. „Něco v tom smyslu, že zkoumám důvod, proč se i přes veškerý odpor truchlení přece jen zavádí jako nová diagnóza. A pak rozebírám s tím spojené výhody a nevýhody, jak etické, tak psychologické i další, pragmatičtější.“

„Pragmatičtější?“ Anna si při tom slově téměř odplivne. „O čem to mluvíš?“

Šádí polkne, pokusí se najít správná slova.

„Mnozí z těch, kteří trpí zármutkem, přece už nějakou diagnózu měli předtím, a pak by se jednalo jen o stresové záležitosti nebo o depresi. Možná je smysluplnější nazývat věci